

УДК 342.9:343.353

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.206140>

С.О. ШАТРАВА,

професор кафедри адміністративної діяльності поліції
Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент,
м. Харків, Україна

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

S.A. SHATRAVA,

Professor, Chair of Administrative Activity of the Police,
Kharkiv National University of Internal Affairs, Ph.D. in Law, Associate Professor,
Kharkiv, Ukraine

PREVENTION OF CORRUPTION IN THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE BODIES AS A NECESSARY COMPONENT OF THE STATE'S ANTI-CORRUPTION POLICY

Стабільне та ефективне функціонування органів Національної поліції України є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Від ефективності діяльності Національної поліції України значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку. Діяльність органів Національної поліції України спрямована на збереження балансу між потребами внутрішньої дисципліни органу, від якого багато в чому залежить публічна безпека, з одного боку, та охороною основних прав людини, з іншого.

Не зважаючи на той факт, що триває антикорупційна реформа та проводиться відповідна робота в цій площині, і досі залишаються відкритими для вирішення питання вдосконалення системи й механізму запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України, питання приведення національного адміністративного законодавства у цій сфері у відповідність до європейських вимог та стандартів.

Дослідження правової природи запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції буде не повним без аналізу напрацювань учених, які цікавились цими питаннями, серед яких: В.Б. Авер'янов, С.М. Алфьоров, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, М.Ю. Бездольний, Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, В.В. Галуцько, О.В. Джафарова, І.А. Дьомін, В.А. Завгородній, Д.І. Йосифович, М.І. Мельник, О.І. Миколенко, Т.П. Мінка,

О.М. Музичук, Є.В. Невмержицький, В.І. Олефір, О.М. Охотнікова, О.Я. Прохоренко, С.С. Рогульський, О.П. Рябченко, А.О. Селіванов, С.С. Серьогін, В.П. Тимошук, М.М. Тищенко, О.В. Ткаченко, Р.М. Тучак, Ю.С. Шемшученко, І.І. Яцків, А.О. Яфонкін та інші. В той же час, недостатність розробок на теоретичному рівні, наявність колізійних моментів при формуванні та реалізації державної антикорупційної політики визначили необхідність проведення комплексного дослідження питання щодо визначення сутності, особливостей та науково обґрунтованого поняття категорії «запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України» тощо.

Основна мета статті полягає в наступному: по-перше, необхідність здійснити аналіз категорій загального порядку, таких як: «корупція», «запобігання корупції», «профілактика корупції» та «протидія корупції» з метою визначення поняття «запобігання корупції в органах Національної поліції»; по-друге, виокремити основні ознаки та завдання запобігання корупції в органах Національної поліції України; по-третє, з'ясувати основні напрямки запобігання корупції в органах Національної поліції, що містять найбільшу кількість корупційних ризиків в діяльності останніх.

В Указі Президента України, яким була визначена «Стратегія сталого розвитку «Україна–2020»», зазначено, що основною метою антикорупційних реформ є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету

та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції [1].

Тому вельми актуальним є питання визначення сутності, особливостей та науково обґрунтованого поняття «запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції», що є необхідною складовою антикорупційної політики держави, ефективність якої є запорукою належного виконання працівниками Національної поліції своїх повноважень щодо дотримання прав і свобод людини і громадянина, впливає на формування позитивного іміджу нашої держави та поглиблення процесів інтеграції до європейської спільноти тощо.

З'ясування сутності та змісту категорії «запобігання корупції в органах Національної поліції» здійснимо шляхом аналізу категорій загального порядку, таких як: «корупція», «запобігання корупції», «профілактика корупції» та «протидія корупції».

Цікавим є визначення, запропоноване С.М. Алфьоровим, який визначає корупцію, як явище комплексне, яке має прояви у різних сферах життя та містить в собі різноманітні аспекти, та охоплює декілька правопорушень різного роду та характеру, окремі з яких поступово вкорінюються у свідомості громадян як нормальні, властиві суспільним відносинам між людьми, поведінкові аспекти [2, с.46–47].

На думку, С.С. Рогульського, корупцію можна визначити як незаконне прийняття майнових та немайнових послуг, благ і переваг особами, уповноваженими на виконання державних функцій, або особами, що відповідно до закону прирівнюються до них, із використанням свого правового статусу та пов'язаних із ним можливостей, а також підкуп зазначених осіб шляхом незаконного надання їм фізичними та уповноваженими представниками юридичних осіб цих благ, послуг та переваг з метою отримання від осіб, уповноважених на виконання державних функцій, або осіб, що прирівнюються до них, певних привілеїв [3, с.10].

В.Д. Гвоздецький, розглядає корупцію як правове явище, яке знаходить свій прояв у різноманітних службових порушеннях, що визнаються законом протиправними [4, с.123]. Ми тільки частково погоджуємося із запропонованим твердженням і вважаємо, що останнє виходить за межі правового та є комплексною категорією.

Цікавою є позиція І.І. Яцків, яка у своїй праці наголошує, що корупція в адміністративно-

правовому розумінні являє собою систему публічних відносин, засновану на передбачених конкретним складом корупційного адміністративного правопорушення діяннях публічних посадових осіб. До основних факторів сприяння існуванню і поширенню корупції, автор відносить: історичну схильність до сприйняття корупції, низький рівень моральності окремих членів суспільства, перехідний тип економіки країни та політичну нестабільність, яка є сприятливою для незаконного збагачення окремих верств населення; відсутність ефективного законодавства з протидії корупції, необхідність вдосконалення методик з виявлення корупційних правопорушень [5, с.9]. Ми цілком підтримуємо дослідницю, що остання має прояв лише у певних публічно-правових відносинах, але дещо дискусійним вбачаємо, віднесення до останніх лише правопорушень, пов'язаних із корупцією в діяннях посадових осіб тощо.

Наголосимо, що аналіз закріплення категорії «корупція» в законодавчих актах, порушив перед нами ще одну проблему, яка має вагоме значення щодо викоренення цього негативного явища. Ця проблема полягає у визначенні напрямків (функцій) держави, які спрямовані на подолання корупції. З метою визначення останніх, проаналізуємо існуючі наукові напрацювання щодо таких категорій, як: «протидія», «запобігання» та «профілактика корупції» тощо. Як вірно помітив Г.С. Саркісов, «множинність термінів сама собою говорить про нечіткі, а то й суперечливі уявлення стосовно понять, що, очевидно, є наслідком недостатньої розробки самої проблеми» [6, с.40]. Відразу зауважимо, що аналіз назв законодавчих актів, щодо визначення категорії «корупції» свідчить, що останні на протязі всієї незалежності Української держави, використовували різні поняття: «боротьба», «протидія», «запобігання».

Звідси виникає питання, що вкладається в зміст останніх, та що, враховуючи сучасні виклики, найбільш повно розкриває дії, пов'язанні із формуванням та реалізацією державної антикорупційної політики? Для цього звернемося до теоретичних напрацювань. Так, Г.А. Аванесов, розглядає боротьбу з правопорушеннями як багаторівневу діяльність, різні рівні якої є нерівнозначними і відносяться один до одного як частини до цілого, входять один в одного. При цьому найширшим поняттям пропонується вважати «боротьбу з правопорушеннями», яким, на думку автора, охоплюється вся робота органів виконавчої влади і громадськості, спрямована

на охорону інтересів суспільства і громадян від злочинних зазіхань [7, с.–235]. Дослідник включає в зміст цієї категорії усе, починаючи від розробки законодавства і його застосування, і закінчуючи закріпленням результатів виправлення і перевиховання осіб, які скоїли правопорушення, у тому числі, й виявлення та усунення причин і умов правопорушень. Зазначена позиція, є занадто широкою та містить багато дискусійних моментів.

На думку С.А. Гадойбоєва, термін «боротьба» асоціюється переважно з моментом активного наступу на корупцію, із застосуванням репресивних заходів кримінально-правового та іншого характеру, із протиставленням з конкретними проявами корупції і особами, які їх вчинили. Він зазвичай не ототожнюється з антикорупційними заходами профілактичного характеру [8, с.38]. В.О. Белік зазначає, що «боротьба» використовується у багатьох аспектах адміністративно-правового регулювання антикорупційних заходів, цей термін видається більш придатним для характеристики досліджуваного державно-правового механізму [9, с.188]. Кінцевим результатом будь-якої боротьби є перемога (підкорення) явища, проти якого вона здійснювалася, натомість загально визнаним серед науковців є той факт, що побороти злочинність, зокрема і корупцію, яка є сукупністю різних правопорушень, зокрема і злочинних, неможливо, і навпаки – протидія не передбачає в результаті обов'язкової перемоги або чієїсь поразки [10, с.152]. Зазначене твердження є дискусійним, оскільки вчений, категорію «боротьба», ототожнює з державним механізмом, що на нашу думку, в умовах людиноцентристської концепції розвитку держави є неприпустимим. В свою чергу С.С. Роговський, розглядає такі адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні. Він їх об'єднує у дві групи:

1) заходи адміністративного примусу (заходи адміністративного попередження, припинення та адміністративної відповідальності);

2) організаційно-правові заходи боротьби з корупцією, які полягають у прийнятті органами виконавчої влади нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання питання боротьби з корупцією, вдосконалення вже діючих актів та в практичних діях державних органів щодо створення умов для правомірного функціонування державного апарату та попередження корупції через усунення причин та умов виникнення корупції в Україні [11, с.68]. Також запропоноване твердження нам вбачається дискусійним.

Цікавою є позиція, висловлена М.І. Мельником, який зазначає, що досить часто терміном «боротьба з корупцією» не охоплюються профілактичні заходи антикорупційного характеру. У свою чергу, термін «контроль над корупцією» вживається як синонім терміна «запобігання корупції» [12, с.213]. Ми проти такого порівняння, оскільки завдання, яке стоїть перед державними інституціями – це зменшення рівня корупції, викорення останньої, а якщо мова йде про «контроль» то вбачається, що держава дозволяє здійснювати корупційні дії, питання стоїть лише здійснення останньої в рамках певних процедур. При цьому вчений виокремлює такі напрямки протидії корупції, як: 1) запобігання корупції; 2) виявлення, розслідування, розгляд фактів корупційних діянь, забезпечення передбаченої законом відповідальності за корупційні правопорушення у всіх випадках їх вчинення; 3) вдосконалення антикорупційного законодавства; 4) поновлення законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь [12, с.219]. Підсумовуючи вищеведену позицію, зауважимо, що ми не погоджуємось, що «запобігання» є складовою «протидії», оскільки, на нашу думку, ці види діяльності, по-суті, є самостійними, мають різну мету та суб'єктів реалізації тощо. Категорія «протидія» тлумачиться як дія, яка спрямована проти іншої дії і яка перешкоджає їй [13, с.992]. Вважаємо, що «протидія» застосовується, як правило, тоді, коли йдеться про припинення чогось, що вже відбувається тощо. Наголосимо, що «протидія», як самостійна складова антикорупційної політики також викликає заперечення. Це пов'язано з тим, що в загальному вигляді корупція, проявляється у вчиненні або правопорушення, або злочину, склади яких, містяться у нормативних актах, а тому охоплюються такою функцією держави, як – правоохоронна тощо.

При цьому ми погоджуємось із М.І. Мельником, в частині виокремлення в якості самостійного виду антикорупційної політики держави, такої складової, як – профілактика. Але виникає питання, як співвідносяться категорії «профілактика корупції» та «запобігання корупції»?

Для відповіді на це питання звернемося до напрацьованих вчених. Наприклад, В.Н. Бурлак, В.М. Кудрявцев, Г.М. Мінковський, А.Б. Сахаров та деякі інші вчені вважають, що терміни «запобігання», «попередження» і «профілактика» застосовуються як взаємозамінні, і вживають їх у своїх роботах як рівнозначні [14, с.152]. Профілактика правопорушень охоплює собою діяльність

державних органів, у тому числі й органів внутрішніх справ і громадських організацій по виявленню і блокуванню причин, що породжують злочини, і умов, що сприяють їхньому здійсненню [15, с.3]. У проекті закону України «Про профілактику правопорушень» зазначалося, що профілактика правопорушень – це обов’язкова діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій, спрямована на виявлення та усунення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень, а також виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, та застосування заходів до їх виправлення [16]. С.Д. Подлінеєв пропонує профілактику правопорушень розглядати у широкому та вузькому розумінні. Так, у вузькому розумінні – це діяльність державних органів, адміністрацій підприємств, установ та організацій, їх трудових колективів, громадських організацій та окремих громадян, що спрямована на попередження окремих проступків, застереження конкретних осіб або груп людей від вчинення ними протиправних дій [17]. В свою чергу, Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає, що «запобігання» утворено від «запобігати», під яким розуміється не допускати, заздалегідь відвертати щонебудь неприємне, небажане [13, с.414]. На думку В.Г. Козленко, запобігання корупції полягає у недопущенні її фактів, та розповсюдження, вжиття дієвих заходів з відвертання корупції [18, с.36].

Зазначена позиція буде взята нами за основу, але із врахуванням включення до змісту останньої профілактичних заходів тощо. Це пов’язано з тим, що «запобігання» й «профілактики» мають одну мету та застосовуються до вчинення корупційного правопорушення або правопорушення пов’язаного з корупцією і з самим правопорушенням не пов’язані на відміну від заходів протидії правопорушенням та відповідальності за нього. При цьому категорія «запобігання» є ширшою за «профілактику», оскільки остання, спрямована на визначене коло осіб, які раніше були суб’єктами правопорушень або порушували встановлені правила поведінки. Наголосимо, що категорія «запобігання корупції» є ширшою від категорії «профілактика корупції» як за сферою управлінської діяльності, так і за колом суб’єктів, що охоплюються цим поняттям.

Зробимо проміжний висновок, що держава, в особі певних державних інституцій за допомогою правового інструментарію здійснює заходи щодо запобігання корупції та протидії останній.

Ці заходи визначаються в державній антикорупційній політиці держави тощо.

Зауважимо, що напрямки (функції) держави щодо подолання корупції, реалізуються шляхом формування та реалізації державної антикорупційної політики. Офіційне пояснення поняття державної політики можна знайти в рішенні Конституційного Суду України, де в мотивувальній частині вказано, що «під державною політикою розуміються стратегічні напрями діяльності держави в економічній, соціальній, гуманітарній, екологічній, правовій та інших сферах її внутрішнього життя, а також у сфері відносин з іншими державами на певну історичну перспективу» [19]. Згідно з преамбулою Закону України «Про основи національної безпеки України» основні засади державної політики, спрямовані на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [20]. Зауважимо, що прийнятий Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» не дає визначення категорії антикорупційна політика. Мова йде про низку функцій у сфері антикорупційної політики, а саме: проведення на постійній основі оцінки стану справ з корупцією, моніторингу реалізації державної антикорупційної політики, формування світогляду не сприйняття корупції [21]. Зазначені дії і охоплюються категорією «запобігання корупції». Спробуємо сформулювати загальне визначення «запобігання корупції», яке доцільно в подальшому закріпити в законах України «Про запобігання корупції» та «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки».

Запобігання корупції це – частина загальнодержавної антикорупційної політики, яка об’єднана національною ідеєю подолання цього негативного явища, полягає у недопущенні її фактів, та розповсюдження, вжиття дієвих заходів з відвертання корупції, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (детермінант) корупції та цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу заходів для досягнення поставлених цілей щодо зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції.

Зауважимо, що аналіз нормативно-правових, які визначають правові підстави запобігання корупції, надав нам змогу виокремити наступні заходи: 1) проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів; 2) обмеження щодо одержання подарунків; 3) впровадження антикорупційної стратегії; 4) інформаційно-роз'яснювальна робота; 5) визначення процедури проведення державних закупівель; 6) забезпечення прозорості діяльності суб'єктів, які визначені Законом України «Про запобігання корупції»; 7) комплаєнс (набір принципів, правил та методів протидії корупційним правопорушенням, стандартів і процедур тощо); 8) обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 9) обмеження спільної роботи близьких осіб; 10) врегулювання конфлікту інтересів; 11) дотримання правил етичної поведінки; 12) здійснення фінансового контролю; 13) заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування; 14) проведення спеціальних перевірок; 15) створення та адміністрування Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані із корупцією правопорушення; 16) створення та адміністрування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 17) відкритість і прозорість діяльності державних інституцій; 18) наявність форм і методів громадського контролю щодо запобігання корупції; 19) перевірка доброчесності службовців та моніторинг їхнього способу життя тощо.

На підставі викладеного зазначимо, що запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції становить собою частину загальнодержавної антикорупційної політики, яка об'єднана національною ідеєю подолання цього негативного явища, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії посадових осіб органів Національної поліції (детермінант) корупції та цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу адміністративно-правових інструментів для досягнення поставлених цілей, що складаються у сфері реалізації завдань та функцій Національної поліції України.

До основних ознак запобігання корупції в органах Національної поліції України слід віднести: 1) результат суспільного запиту, необхідна умова проведення всіх проголошених реформ державних інституцій в цілому та Національної

поліції зокрема; 2) визначений правовий інструментарій, що необхідний для досягнення поставлених цілей; 3) обов'язковий характер для всіх поліцейських; 4) публічний інтерес – новий європейський правоохоронний орган, в основі роботи якого європейські цінності забезпечення прав і свобод людини і громадянина; 5) чітко визначені цілі, завдання та напрямки щодо запобігання корупції в діяльності Національної поліції; 6) спрямованість на ефективну реалізацію прав і свобод людини і громадянина, що закріплені в Конституції України; 7) створення такої системи соціальних зв'язків, за якої істотно зменшується ймовірність виникнення ситуацій, які спонукають до зловживання службовим становищем; 8) відкритість та доступність для громадськості та всіх осіб, які цікавляться питаннями запобігання корупції в органах Національної поліції цієї діяльності; 9) створення відповідних стимулів до правомірної поведінки та обмежень для зловживань службовим становищем посадовими особами Національної поліції тощо.

До завдань запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції віднесено: 1) створення сприятливих умов для чесного і законного виконання посадовими особами Національної поліції своїх службових обов'язків і несприятливих умов для зловживання ними своїми службовими повноваженнями; 2) створення рівного, належного та ефективного механізму прийняття на службу в органи Національної поліції; 3) запобігання корупції в органах Національної поліції як однієї із складових національної ідеї подолання цього негативного явища; 4) гармонізація національного законодавства з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є Україна, щодо запобігання проявам корупції в цілому та органах Національної поліції зокрема; 5) здійснення комплексу інформаційно-культурних заходів для ознайомлення громадськості із заходами щодо запобігання корупції в органах Національної поліції; 6) мінімізація корупційних ризиків в діяльності Національної поліції.

Основними напрямками запобігання корупції в органах Національної поліції, що містять найбільшу кількість корупційних ризиків є: 1) підбір, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції; 2) надання адміністративних послуг посадовими особами Національної поліції; 3) здійснення юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Алфьоров С. М. Адміністративно-правова діяльність щодо протидії корупції в органах внутрішніх справ: моногр. Х.: Золота Миля, 2011. 372 с.
3. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2005. 19 с.
4. Гвоздецький В. Д. Корупція як правове явище. *Право та державне управління*. 2011. № 1. С. 123–126.
5. Яцків І. І. Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 18 с.
6. Саркисов Г. С. Социальная система предупреждения преступности. Ереван: Айастан, 1975. 158 с.
7. Аванесов Г. А. Криминология. М.: Академия МВД, 1984. 498 с.
8. Гадойбоев С. А. Поняття та причини корупції серед особового складу органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. № 5. С. 36–43.
9. Белік В. О. Поняття та структура механізму адміністративно-правової протидії корупції прокуратурою України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–2. С. 188–192 URL: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/7/Belik%20V.O.pdf.
10. Александров Ю. В., Гель А. П., Семаков Г. С. Криминология: курс лекцій. К.: МАУП, 2002. 295 с.
11. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2005. 187 с.
12. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): моногр. К.: Юридична думка, 2004. 400 с.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ Перун, 2003. 1440 с.
14. Криминологія: курс лекцій; под ред. В. Н. Бурлакова и др. СПб.: СПб ВШ МВД, 1995. 427 с.
15. Лекарь А. Г. Профилактика преступлений. М.: Юридическая литература, 1972. 102 с.
16. Про профілактику правопорушень: проект Закону України. URL: <http://www.mvsinfo.gov.ua/official/lawprojects/html>.
17. Подлінев С. Д. Адміністративна деліктологія. О.: Юрид. літ., 1999. 43 с.
18. Козленко В. Г. Адміністративно-правові основи діяльності Національного антикорупційного бюро України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2016. 209 с.
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про тимчасову заборону підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та послуги громадського транспорту, що надаються громадянам України» (справа про комунальні послуги): рішення Конституційного суду України від 02.03.1999 № 2-рп/99 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-99>.
20. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964–IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
21. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14.10.2014 № 1699–VII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

REFERENCES

1. *Pro Stratehiyu staloho rozvytku «Ukrayina–2020»* [About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine-2020»]. Ukaz Prezidenta Ukrayiny (12.01.2015 No 5/2015). Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (in Ukr.).
2. Alf'orov, S. M. (2011). *Administratyvno-pravova diyal'nist' shchodo protydyi koruptsiyi v orhanakh vnutrishnikh sprav: monohr.* [Administrative and legal activity on combating corruption in internal affairs bodies: monogr.]. Kharkiv: Zolota Mylya (in Ukr.).
3. Rohul's'kyy, S. S. (2005). *Administratyvno-pravovi zakhody borot'by z koruptsiyeyu v Ukrayini* [Administrative and Legal Measures to Fight Corruption in Ukraine]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.07). Kyiv (in Ukr.).
4. Hvozdet's'kyy, V. D. (2011). *Koruptsiya yak pravove yavyshe* [Corruption as a legal phenomenon]. *Pravo ta derzhavne upravlinnya*, (1). 123–126 (in Ukr.).
5. Yatskiv, I. I. (2011). *Administratyvno-pravovi zasady protydyi koruptsiyi v Ukrayini* [Administrative and legal principles of combating corruption in Ukraine]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.07). Kyiv (in Ukr.).
6. Sarkisov, G. S. (1975). *Sotsial'naya sistema preduprezhdeniya prestupnosti* [Social Crime Prevention System]. Yerevan: Ayastan (in Russ.).

7. Avanesov, G. A. (1984). *Kriminologiya* [Criminology]. Moskva: Akademiya MVD (in Russ.).
8. Hadoyboyev, S. A. (2002). Ponyattya ta prychny koruptsiyi sered osobovoho skladu orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrayiny [Concept and causes of corruption among the personnel of the bodies of internal affairs of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav Ukrayiny*, (5). 36–43 (in Ukr.).
9. Byelik, V. O. (2013). Ponyattya ta struktura mekhanizmu administratyvno-pravovoyi protydyi koruptsiyi prokuraturoyu Ukrayiny [The concept and structure of the mechanism of administrative and legal counteraction to corruption by the Prosecutor's Office of Ukraine]. *Porivnyal'no-analitychne pravo*, (3–2). 188–192. Retrieved from: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/7/Bielik%20V.O.pdf (in Ukr.).
10. Aleksandrov, YU. V., Hel', A. P., & Semakov, H. S. (2002). *Kryminolohiya: kurs lektsiy* [Criminology: a course of lectures]. Kyiv: MAUP (in Ukr.).
11. Rohul's'kyi, S. S. (2005). *Administratyvno-pravovi zakhody borot'by z koruptsiyeyu v Ukrayini* [Administrative and Legal Measures to Fight Corruption in Ukraine]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.07). Kyiv (in Ukr.).
12. Mel'nyk, M. I. (2004). *Koruptsiya – koroziya vlady (sotsial'na sutnist', tendentsiyi ta naslidky, zakhody protydyi): monohr.* [Corruption – corrosion of power (social essence, tendencies and consequences, measures of counteraction): monogr.]. Kyiv: Yurydychna dumka (in Ukr.).
13. Busel, V. T. (Red.). (2003). *Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv, Irpin': VTF Perun (in Ukr.).
14. Burlakova, V. N. (Red.). (1995). *Kriminologiya: kurs lektsiy* [Criminology: a course of lectures]. SPb.: SPb VSH MVD (in Russ.).
15. Lekar', A. G. (1972). *Profilaktika prestupleniy* [Prevention of crimes]. Moskva: Yuridicheskaya literatura (in Russ.).
16. *Pro profilaktyku pravoporushen'* [On the prevention of offenses]. Proekt Zakonu Ukrayiny. Retrieved from: <http://www.mvsinfo.gov.ua/official/lawprojects/html> (in Ukr.).
17. Podlinyev, S. D. (1999). *Administratyvna deliktolohiya* [Administrative delictology]. Odesa: Yuryd. lit. (in Ukr.).
18. Kozlenko, V. H. (2016). *Administratyvno-pravovi osnovy diyal'nosti Natsional'noho antykoruptsiynoho byuro Ukrayiny* [Administrative and legal basis of activity of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]. Kandydats'ka dysertatsiya (12.00.07). Kyiv (in Ukr.).
19. *Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannym Prezidenta Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) Zakonu Ukrayiny «Pro tymchasovu zaboronu pidvyshchennya tsin i taryfiv na zhytlovo-komunal'ni posluhy ta posluhy hromads'koho transportu, shcho nadayut'sya hromadyanam Ukrayiny» (sprava pro komunal'ni posluhy)* [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the President of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the Law of Ukraine «On Temporary Prohibition of Increase of Prices and Tariffs for Housing and Communal Services and Public Transport Services Provided to Ukrainian Citizens» (the case concerning utilities)]. *Rishennya Konstytutsiynoho sudu Ukrayiny* (02.03.1999 No 2-пп/99). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-99> (in Ukr.).
20. *Pro osnovy natsional'noyi bezpeky Ukrayiny* [On the Fundamentals of National Security of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (19.06.2003 No 964–4). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (in Ukr.).
21. *Pro zasady derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky v Ukrayini (Antykoruptsiyna stratehiya) na 2014–2017 roky* [On the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anticorruption Strategy) for 2014–2017]. *Zakon Ukrayiny* (14.10.2014 No 1699–7). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18> (in Ukr.).

Надійшла 17.11.2017

Шатрава С. О. Запобігання корупції в діяльності органів національної поліції як необхідна складова антикорупційної політики держави. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 427–434. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_67.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1206140>

З'ясовано сутність та зміст категорії «запобігання корупції в органах Національної поліції» шляхом аналізу категорій загального порядку, таких як: «корупція», «запобігання корупції», «профілактика корупції» та «протидія корупції». Викремлено основні ознаки та завдання запобігання корупції в органах Національної поліції України. Звернуто увагу, що основними напрямками запобігання корупції в органах Національної поліції, що містять найбільшу кількість корупційних ризиків є: 1) підбір, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції; 2) надання

адміністративних послуг посадовими особами Національної поліції; 3) здійснення юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції.

Ключові слова: органи Національної поліції, корупція, корупційні ризики, корупціогенний фактор, запобігання корупції, профілактика корупції, протидія корупції

Шатрава С.А. Предотвращение коррупции в деятельности органов национальной полиции как необходимая составляющая антикоррупционной политики государства

Выяснена сущность и содержание категории «предотвращение коррупции в органах Национальной полиции» путем анализа категорий общего порядка, таких как: «коррупция», «предотвращение коррупции», «профилактика коррупции» и «противодействие коррупции». Выделены основные признаки и задачи предотвращения коррупции в органах Национальной полиции Украины. Обращено внимание, что основными направлениями предотвращения коррупции в органах Национальной полиции, содержащих наибольшее количество коррупционных рисков являются: 1) подбор, подготовка кадров и прохождения службы в органах Национальной полиции; 2) предоставление административных услуг должностными лицами Национальной полиции; 3) осуществление юрисдикционных и контрольно-надзорных полномочий органами Национальной полиции.

Ключевые слова: органы Национальной полиции, коррупция, коррупционные риски, коррупциогенный фактор, предотвращения коррупции, профилактика коррупции, противодействие коррупции

Shatrava S.A. Prevention of Corruption in the Activities of the National Police Bodies as a Necessary Component of the State's Anti-Corruption Policy

The article clarifies the essence and content of the category «preventing corruption in the bodies of the National Police» by analyzing general categories such as «corruption», «preventing corruption», «preventing corruption» and «countering corruption». The main signs and tasks of preventing corruption in the bodies of the National Police of Ukraine are highlighted: 1) the creation of favorable conditions for honest and lawful execution by officials of the National Police of their official duties and unfavorable conditions for abuse of their official authority; 2) establishment of an equal, proper and effective mechanism for recruitment to the National Police; 3) prevention of corruption in the bodies of the National Police as one of the components of the national idea of overcoming this negative phenomenon; 4) harmonization of the national legislation with the norms of the international treaties to which Ukraine is a party, with a view to preventing the manifestations of corruption in general and the organs of the National Police in particular; 5) implementation of a set of informational and cultural measures for public awareness of measures to prevent corruption in the bodies of the National Police; 6) Minimization of corruption risks in the activities of the National Police.

Attention is drawn to the fact that the main areas of prevention of corruption in the National Police, which contain the greatest number of corruption risks are: 1) selection, training and service in the National Police; 2) the provision of administrative services by officials of the National Police; 3) the exercise of jurisdictional and supervisory powers by the National Police.

Key words: the National Police agencies, corruption, corruption risks, corruptogenic factor, prevention of corruption, corruption prevention, anti-corruption